

„Lietuva“
Nedėlinis laikraštis
Išleistas kas penktą dieną
Prenumerata ant metų
Amerikoje... \$3.00
1 Usmar... \$1.00
„Lietuva“ spaudžia Kalgas, Konstitucijai ir tiksliai drėkina lietuviškai, leiskitės ir angliskai.
Užrašant „Lietuva“ reikia draugai pusemetį pildyti. Pildantys pildys adresą: A. OLSZEWSKI, 924 33rd St., Chicago, Ill. Sub-Station No. 60.

The Lithuanian Weekly
„Lietuva“
Published every Friday, at Chicago, Ill.
Executes all kind of Job Printing and translating in Lithuanian, Polish and English.
Subscription \$2.00 per year.
All communications must be addressed to:
A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill. Sub-Station No. 60.

Nr. 37

CHICAGO, ILL., PETNYCZIA, 14 Rugsėjo (September) 1900 m.

Metas VIII

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

Politiszkos žinios.

Sziaurini Amerika.

Rinkimai prezidento artinasi, todėl abidvi besitinkincios per rinkimus pervertyti savo kandidatus partijos pradėjo smarkiai agituoti. Kiekviena iš jų partijų žada gyventojams laimę, jeigu waldžia pateks jos kandidatai, o prapulti, jeigu būtų išrinkti kandidatai priešingos pusės. Iš tikro wienok iš besiwaranczių waldžių partijų kito werta yra wiena, kaip ir kita. Abidvi laimi per rinkimus ne dėl savo garbinamo programo, kurio paprastai paečius waldžia į rankas ne išpildo, bet per pinigų išleisčius ant pirkimo balsų. Žinoma, prie tokių sanlygų ant uždėję geriausius patenkus, bet toki, už kuriuos daugias pinigų paskiria. Rinkimai aug-zozzi-ųjų uždėję atsibawa Amerikoje wisiu teipju, kaip Lietuwoje renka wai tus ir starszinas. Apie ypatis wisaiz ciza neina, bet w.eu apie partijų nauda, apie pelną padėtojų, kurie paskui ap-ėda wius uždėdus. Argi žingeidu todėl, jeigu Amerikoje uždėdai prezidentai ne gali tos piktėdės išrauti, ne gali išliuosuoti krasztą nuo ne dory uždėdų, kadangi wisi tie ne rinkti uždėdai yra padėtojai gawuso waldžia prezidento, be jų prisidėjimo gal kandidatas kitos partijos būtų perėjęs. Žėdėjimai laimės krasztai yra tu-zi žėdėjimai, tokiose sanlygose, kaip dabar yra, ne joks prezidentas ne įstengs išpildyti to wisko, ką žada prieš rinkimus. Negalėdami wisų pizadų išpildyti, uždėdai padėdėjimui ir stliktai. Nežiūrint ant smarkios agitacijos, dabar ant nieks ne gal į-ėti, katra partija laimės szimmetiniuose rinkimuose.

Amerikos raūdas, kaip praneša laikraszcziai, iszdawė priaskymą, dalį amerikonzskos kariuonės, ęsančios dabar Chinuose, pergabenti ant Filipinų salų, kur ji pasirodo labai reikalinga. Filipinieziai mat ciz wėl labiaus subruzo. Esantis Europoje Aguilaldio pėsintynys Agoncillo wėl garbina Europos laikraszcziuose apie kelis nepasisekimus amerikonzskų kariuonę. Agoncillo twirtina, buk sziaurinėj salos Luzon dalij si ipiniečiai pawėrė nuo amerikonz penkis metus. Buk pasikėlėliai labiaus subruzo ir ant kitų salų. Ar tas teisybė, amerikonziskas randas to ne twirtina. Kadangi raportai amerikonzskos kariuonės wiazinjoje ir firma ne sutikawo su priwatizskoms žinioms, tai Agoncillo žinioms daugumas tikli. Priesz rinkimus, ypacz republikanams ne paranku garsinti apie ne pasisekimus ant Filipinų, kadangi tas sumažintų skaitlių pitarėjų; gal but, kad apie tai dabar slepia.

Karė Chinuose.

Ant užmanymo Maskolijos atzaukti kariuonės iš Pekino ir pasitraukti į pėjuius, apert Prancuzijos, kiti krasztai ne iszreiskė sawo priatirimo; Prancuza gi paremia Maskoliją ir sutinka atzaukti sawo kariuonę iš Pekino. Wokietija prieszinga yra Maskolijos užmanymui ir ji apreszkė, kad ne gali isztraukti sawo kariuonės iš Chinų widurių, o tame ir iš Pekino, bet drauge su tuom pranešė Maskolijai ir prieszastingę. Japonija ir Amerika sutinka ant Maskolijos užmanymo, jeigu Pekine liks užėktinai kariuonių ant apgynimo swetintau-

czų. Taigi dabar jau pasirodo, kad terp wiespatyszių turinczių kariuonę Chinuose nėra wienybės, o toliaus gal apreszkėti dar d-dėsnai neutikimai. Su Wokietija eina isz wien wiespatyszių prigulinczių prie Widuriūs Europos susirizimo, taigi Austrija ir Italija, bet szitos wiespatyszių drauge ne turi Pekine nė tuk stanczių kariuonių. Anglija, Prancuzija ir Sawienyos Walszijos Sziaurinės Amerikos turi bewek po lygiai kariuonę, taigi po 3000 tur wieszm karėwiių. Kiek jų turi Maskolija ir Japonija, to Amerikos rando atskaitoj ne paduota, bet wisgi tiek žinia, jog Maskolija ir Japonija daugiausiai turi kariuonių Chinuose.

Nėra iki sziol wienybės terp wiespatyszių ne ka-link iszlygy, ant kokių galima su Chinais su-itaiyti, nė ko nuo jų reikalaui, nė su kuom tartiesi. Maskolija sutinka užnėgti tarybas su Li Hung Czangu, kadangi, kaip sako, jai Li Hung Czang padėdėjo tris prowincijas Mandarijos, jeigu Maskolija sutaisyti Chinus su kitoms wiespatysziems toip, kad ne reiktų kitiems duoti žemės plotų. Ar pasiseks wienok Maskolijai iszpildyti Li Hung Czango praszypą? Už sunaikyta sawasji sawo pawaldinių, už užmuzstus žmonis, už užpuolinę ant pasiutinių wisi krasztai, ne iszskiriant ir stowinczių Maskolijos pusėj Prancuzijos, reikalau didelio atlyginimo. Kuom gi

Chinai tą atlyginimą užmokės, kadangi idas pinigų ne turi, jis yra paliktas ant malonės atskiri prowincijų wice karalių, kurie tiek i ciecoriaus idž sionczia pinigų, kiek nori, didesnę dalį szimmetinių sawo pasilikę? Kontrolės atsakanczių ir prižiūrėjimo nėra. Lieka mutai nuo swetimų taworų, bet isz to szaltinio Chinų idžas turi wės 34 milijonus taelių (17 milijonų doliarų); tuom tarpu wien Wokietija rengiasi pareikalauti kelių szimčių milijonų atlyginimo. Paskolę Chinams užrubežij teipogsi ne lengwa bus gauti be gwarancijų. Taigi noroms ne noroms at-eis swetimoms wiespatysziems griebti wėl žemės szmotos. Besidalinant paprastai užgema terp besidalinanczių didžiaus neutikimai, kadangi kiekwienas stengiasi gauti garbėdžiaus kasnį. Kas dar ateitėj gal uždėgti isz dabartinių masztų Chinuose, nieks pirm laiko ne gali į-ėti. Wokietija kalbina Maskoliją palikti sawo kariuonę Pekine drauge su kariuonoms kitų kraszių, bet kaip laikraszcziai dabar garbina, Maskolija nesidawė prikaltėti ir sawo nuomonę ne perkeitė. Jeigu todėl laikraszių garsinamos žinios teisingos (ne reikia wienok užmirsti, kad jie daugias melo, negu teisybės leidžia į swietę), tai matyt, kad Maskolija padarė su Chinais paslapčią sutartį ir jeigu ji atzauks sawo kariuonę isz Pekino, tai be abejonės suitrauks ją į tuos krasztus, kuriuos norės sau pasilaikyti, kitiems paliks ties terp sawę susipęsti už stliksius nuo jos. Wokietijos ciecoriaus paszkirtas už wadawą terptautizskos kariuonės jenerolas Waldersee nenėlgiio atkaks į Chiaus; jis nori, kad jam wisi krasztai pawestų ir tarybas su Chinų randu kaslink atlyginimo už wias nuotrotas. Ar pawes jam wienok kiti krasztai tokį uždėgti, galima abejoti; kaslink Maskolijos, tai rodo, kad ji ne pileis paszaliuės tarpi nkytės. Prancuzija ant tirybų su Chinais, kaip sawo konsiorij, at-ėdint gausų pulkaunį Mar chandę, kuris su 127 kariuoniuos buwo užėmęs Fa-hodą ir ant reikalawimo lordo Kitchenero

atsisakė pasitraukti. Pasitraukė tik tasyk, kada Prancuzijos randas liepė jam Fa-hodą atiduoti anglionams.

Kaip dabar yra Chinuose, tikrai ne žinia, kadangi ateina isz ten wien priesztauraujanczių žinios. Laikraszcziai garbina, buk bokserai yra iszwaikyti ir malsztai isznyko. Maskolizska ir japonizska kariuona, isztraukusi į Pekino aplinkines, iki 20 mylių niekar bokserų ne patiko. Isz pietinių gi prowincijų wien laikraszcziai praneša apie iszsiplatinimą masztų, kiti gi twirtina prieszingai, kad ciza masztų nėra.

Wiespatyszių dabar pradėjo tarybas kaslink likimo Chinų rando. Amerika, Anglija ir Japonija geidžia prazalimmo nuo waldžios ciecorinės ir jos wietoj nori waldžią pawesti ciecoriui, kuris, eidamas su chinizska liberalizska, arba reformų partija galėtų Chinus sudrutinti. Kadangi sudrutinimo ne geidžia Maskolija, tai ji ant to nesutinka ir geidžia, kad waldžia pasilikty ciecorinės rankos ir kad krasztą waldytų, kaip iki sziol, rufos niekiausios wieslės uždėdų. Kataros wiespatyszių pams wiazų, dabar negalima į-ėti.

Karė Afrikoj.

Anglijai neseniai buwo pagarsinę, kad jie apsiutė deezinį szoną burę ęsančią po wadawyste komendantu Delarey ir pareikalawo pasdawimo. Tuom tarpu jis ne tik ne pasidawė, bet susijungęs su Theronu ir kitais wadawais madėsių pulkeliu, apstojo anglionus mieste Lydenburge ir pareikalawo jų pasdawimo. Atėjo wienok pugelba ir burai, tą pajautę, apėdė ęgulimą ir pasitraukė toliaus. Dabar ant karsis lauko atsitinka nuolatai madėsi ir didesni susirėmimai, isz ko matyt, kad kariuonczios pajėgos yra arti wiena kitos. Anglijai twirtina, kad burams liko jau ne daug ruimo ir jie turės pasiduoti. Ar teip yra isz tikro, sunku įspėti, kadangi isz kity szaltinių apie tikrą dalykų stową ant karsis lauko žinių nėra. Lor-pas Robertas, ęj-damas paskutingę žinią apie paeimimą Lydenburgo, pridurė, kad į dvi sanwiti tikisi atsityti labai swarbias žinias, bet p-ėskė kokias. Londono laikraszcziai twirtina, buk karė Pietinėj Afrikoj artinasi prie gulo ir buk burai kalba apie apleidimą sawo tēwynės ir persikraustymą į wokieziskas waldybas. Ar isz tikro wienok toks be wiličios burų padėjimas, negalima žinoti; leidžiamis wienok ang-izkų laikraszių pasakalams ne galima tikėti; je sawo ętrapnisiuose iszreiskia wien ge smus anglizsko rando, o ne tikrą teisybę. Sugrįžę į Wokietiją isz Transwaliaus iszwyti wokiezčiai, garai pietinės Afrikos sanlygas pajstanti, kalba wisiu kitais: tie sako, kad karsis pabaigos ne galima gre tai laukti, kadangi ji isz tikro, tik pasitraukus burams į kalnuotus ęskriczius, prasidės isz naujo. Ciza burai gali ilgai giniesi, nors anglijai dar daugias kariuonės atzauktų. Anglizski laikraszcziai talpina telegramus, kuriuose praneša, buk burų komendantas Theron likosi užmuzstus, o jenerolas Delarey nuo paszwowimo pasimirė. Lordo Roberta telegramuose wienok patwirtinoma tos žinios nėra. Kiek burai turi dar po ginklu žmonių, to nieks nežino.

Anglizski laikraszcziai twirtina, buk Pretorijoj anglionai sugriebė kokius rasztus, isz kurių matyt, buk holandizska geležinkelij kompanija Transwaluwo

laiko burų pusę su anglionų ne nauda. Pagal terptautizskas tiesas wienok swetintautizskos kompanijos kokiame nors kraszte ne tik gali, bet priwalo tarnauti tam krasztui, nuo kurio turi koncėsią. Matyt, kad lordas Roberts rengia kokį sawo-kwailą padawadyimą priesz geležinkelio kompaniją, gal mielyja geležinkelį konfi-kuoti?

Maiztai pakilę priesz Anglijos waldžią Wakarinės Afrikos pakrantėse, Asantų kraszte, dar wis anglionų ne suwaldyti. Pahajogj perėitos sanwaitės netoli Kumasi buwo gana smarkus muszias, kuriame apie 50 anglizskų kariuonių likosi arba užmuzstų arba paszautų. Kitame susitikime 3000 negrų kariuonių wadawų anglizskų oficerų, likosi iszwaikytų, anglizski oficerai, likę wieni, pat; nusiszwė.

Pietinė Amerika.

Priwatizskos žinios ateina: cizis isz pietinės Amerikos republikos Kolumbijos ne patwirtina, kad ciza rewoliucija būtų isznykusi ir kad randas galutiniai būtų wiesų paeims. Kowa traukiasi dar toliaus. Rewoliucijonieriai susirinko mieste Turbuo; jie užėmė ir geležinkelį. Paskui atplaukė ciza rando kariuzkas laivas su kariuona. Užėmė muszias terp rando kariuonės ir rewoliucijonierius, kurisai nedėnia, kaip pasibėgė. Kituose apskricziuose teipogsi laikosi dar rewoliucijonieriai.

Caras apdawanajo Prancuzijos prezidentą Loubetą orderiu Szewento Andriejaus su deimantais. Per sawo pasijuntį, kurisai atgabeno orderį, caras iszreiskė gailę, kad ne gali atsilankyti į Paryžių ant parodos.

Isz Lietuwas.

Isz Naumiesczio, Suwalkų gub.

18 d. sausio szų metų Meisztuose (szale Naumiesczio) žemskiai darė kratą pas wieną raiszją ubagėlį, Antaną Baltruszaitį, paprastai wadinamą Antanėliu, iszskodami lietuwizskų rasztų. Rado 21 knygtę wieskio turnio, bet nekalos įtalpos. Apriez ty knygteliu, rado dar 6 elementorius. Tai po tos kratos ar į antroje mėnėj atwadiawo žandarų „naczelininkas“ ir pusprokuratoris traukti „siedetwę“. Apie tas rastas knygeles maži ką klausiojė, tiklail apie tuos 6 elementorius labai daug kodė, isz kur ir nuo ko gawęs ir kodėl kupoziauję su lietuwizskais dalykais? Tę ubagėlį statė į mierz, miera wo augstį, storį ir dantis suskaitė ir teip wias paweiklę suraszinėjo ir atidawė prežiūrai policijos iki nepareis isz Peterburgo apkaltinimas. Juozas Murina, Meisztų kaime, per daugel metų buwo užėmęs žiemonis mokiniu wai-kyk beturczij. Per kelečią žiemi jis mokindawo po 20 ir 25, o kartais net po 30 waių pas jų susirinkdawo mokintis, ir wis jam nieks nieko nesakė, o szimet, turbut 8 d. kowo, ateina žemskij gawja, atiweda szaltyszių, wieni jeina į widų, kiti duris net ir langus apstoja, kad waikei ne iszėgiotų. Atminėjo isz waių elementorius ir knygas, iszwarinėjus waikus ir tą mokintoją nusiwaro mas žemskij naczelininką Gorelką. Tas prisakė, kad ant wisados iszsidėdę ir daugiau niekad nemokyty waikus lietuwizskai. Bet tas parėjęs ir wėl susijęs wai-kus ir mokina po senowei. Antroje nedeliu ateina žemskis tų žmogėlį iszaukti į „biurą“ pas patį „naczelininką“, kad pasira-

sztytų ant popieros, kad iszsižada ant wisados waių mokinimo. Wėliaus tas žemskis, atėjęs pas Muriną, wėl radę be mokinant tuos waikeilus. Žemskis net persigando ir su dideliu triukšmu tą žmogelį wėl nusiwedė pas „naczelininką“ o kaip pasakė „naczelininkui“, kad wėl ji rado po senowei waikus bemokinant, tai Garėlowas net iki ausų iszsižiojo ir ęmė plust tą žmogelį. Ir tas ęmėlus turėjo paliauti waikus mokines.

Perėję žiemi prasti žemskiai darė daug kratų pas gywentojus iszskodami kalendorių, elementorius, laikraszczij, szaudykliū ir t. t. Perėitį žiemi apie du kartus pacziame Naumiesztj tapo iszlipinti lietuwizski atiszwukimai: „Broliai ir Seers nepasiduo-kime maskoliams!“

Gegukė mėnėj szmekeris Grujuskas paeimė su lietuwizskoms maldaknygėms Antaniną Waluckiūtį ir wieną wruką Prancizskų wardu (be di szinės rankos). Rado pas juos apie 60 ekz. maldaknygių. Į kelečią dienų po tam atsitikimui žandarų „naczelininkas“, bewaziudamas netoli Grizskabudžio, sutiko tą patį Prancizskų pas Galinių tiltą ir ant tą kartą paeimė su knygomis. Pariswedę jį į Naumiesztį, tuo ko gawėsiusia bėgo krėsti pas ubagę neregį Joną Dubincką. Pas tą ubagę neregį darė kratą patį žandarų naczelininkas, žemskij „naczelininkas“ Garėlowas, pusprokuratorius, prasti žandarai ir bewek wisi Naumiesczio žemskiai ir teip smarkiai krėtė, kad net jo wisus lopus iszciupinėjo ir tie didieji penai wisas utėles labai iszgwadino. Ale rast suw- maži ką rado, tik apie 140 matų paweiklėlių su maldėms ir kny-gutes Graudus Werkamai ir dar ar tris kugutes apsiuryniasius dwiasizskos įtalpos. Tai pas tą ubagėlį didesės gawjos tiek tiek telaimėjo. Nuo to ubagėlio to wisa gawja bėgo krėsti pas kupszių į Wngewyczią, pacziame Naumiesztj, bet pas tą ir nieko nepelė. Tai atsitiko priesz szeszines tą dienų. Ant rytojaus per szeszines, kaip pasitę, lakstė žandarų „naczelininkas“ ir pusprokuratoris ir suskiai žandarai ir žemskiai, rodėsi, kad jau bus kokia karė. Lietuwiui su nekan-trumu tik žiūrį į tuos raudonsilius ir nesupranta, ko jie teip laksto. Per szeszinių dienų žmonių daugybė susirinko, oras graūds, ir wienas kito klausia, kas ciz bus, ko tie raudonsiliu teip laksto? Matyt buwo, kaip suskiai žandarai, warinėjo lietuwis apęptę ant sledetwos pas sawo „naczelininką“.

Naumiesztj yra wieno žemskio sunus warda Lapatukas, gudizsko tikėjimo, augzto augimo, kudo ir smulkaus gymio, labas, su ilgu kaku ir didelia kumpa nosia; paprastai jį wadina Pusantrenosiu. Tai jisi yra žandarams pasidawęs už szpiegę. Jau dēlei jo labai daug kratų buwo. Jisai moka kelias kalbas: gudizską, lenkizską, lietuwizską, wokiezską ir žydziską. Taigi lietuwiai apsi-saugokit nuo to szpiego.

8 d. liepos mėnėsio 1900 m. ant Naumiesczio lamožnės suėmė su lietuwizskais laikraszcziais Oną Rykliūtį. Matyt, apskusta buwo, Paskui gawo patitį, kad jau kelioms dienoms pirma buwo apęskta. Rado 3 ekz. „Lietu-wos“ ir 1 ekz. „Vienybės Lietu-winkų“. Kaip tik rado tuos, atidawė žandarame, ir tuojau bėgo žandarai ir wisa policija į jos buwimą krėsti ir teip krėtė, kad net žemes iszakė ir teip wis jos padėjimą kelias oles iszwerė.

Nors ir teip smarkiai krėtė, bet nieko blogo nerado. Namie rado 1 elementorių, 1 ekz. „Tiesos žėdėjai“ ir teip dar kelias dwiasizskos įtalpos knygeles. Iszkrėtę nemus O. Rykliūtės, wisą gawja bėgo krėsti pas Antaną Baltruszaitį i Meisztus, pas ubagėlį be kojės, tikėjęs, kad pas jį ras laikraszczij ir pirmiusat žandarai sakė, kad Garėlowas net iki ausų iszsižiojo ir ęmė plust tą žmogelį. Ir tas ęmėlus turėjo paliauti waikus mokines.

Rygizskij kaime, Grizskabudžio wal. gywena ukininkas Jonas Steponaitis arba Rugienius, kuris wertas yra ciza paminėjimo kaipo tēwynės iszgama ir judocius: szį pawasari apskundė žandarams du waikeilus, Joną Naudoknių, jokių isz kaimo Turczinų, Szil-galių gminos, ir Kudirkutį isz Suodžių, Lesnietwos gminos, Naumiesczio paw. Priešas š skundo buwo mat tokia: J. Rugienius užpyko ant tudwiejų waikeilių, kad jie peikė jo oržilį ir ataczysz-dams, apskundė žandarame, buk jį matę juodu lipinant atiszwaukimus, bet juodu turi daug liudi-ninkų, kad tame wisai ne kalti ir dabar kaip girdėt, kaltė wirs be-ue tik ant skundiko. Butų gerai, kad tokį iszgama kaip Rugienius nubasų, kad ir į trezią pekį už durrelių, nės jis isz sawo pasi-utimo kaipo szuo, kad pats negal-ėjo įkast, tai papildė begėdizską judosystę!

(Isz Ukiniko.)

Isz Wilniaus gubernijos.

8 d. pjūtės, kaime Jokubaniuose, Gelwainių walszcziaus, Wilniaus pawietj, nuo nežinomos prieszasties naktyj užėmė gaisras. Sudėgė namai ir twar-tai ukinij Szato.

9 d. pjūtės, kaime Kramniskiuose, Meiszagolos walszcziuje sudėgė namai su wisais krutan-cziais turtais ukinijto Usoczjus. Sudėgė teipogsi 170 rublių gata-wų pinigų.

Wokietijos kancelierius, kunj gaikėtis Hohenlohe lankosi da-bar paskutinį kartą Werkuose, netoli Wilniaus, su wisa sawo szeimyns, kadangi tą dvarą nuo jo nupirko jenerolas Czepelews-kyj. Wisi dvarai patekė Hohenlohe į mircziai jenerolo Witgensteino uždėm plotą 9900 ketwirtainių wiorstų, taigi ne to li tiek, kiek užima wisa Suwalkų gubernija, arba Saksų karalystė Wokietijoj; dvarai tie yra tai tik dalis dvarų prigulėjusų kun-igizskacziai Radwiliu. Wėrtė wiesų patekusij Hohenlohe buwo iszakityta ant 40 milijonų ru-blių; pardawė ji juos tik už 19 milijonų rublių. Wėrtė neparduotų daiktų ęsanti Werkuose apskatyta ant wieno m l jono rublių; diktai tie bus pergabenti į Wokietiją.

Caro apdawanotas maskolius Koraitow užrasė sau prigulint Wilniaus gubernijoj dvarų, užimantį 220 dešiatinų, Maskwos uniwersitetui. Dwaras tas turi but parduotas, o gasti pinigų padėti į banką ant procentų, isz jų paskirti wieną ar dvi stipendijas studentams pasinantiems isz Wologdos gubernijos. Mat ant szelpimo maskolij ciza masų tē-wynės tartai!

Walsiai karės Chinuose.

Kadangi Maskolijai reikalingi pinigai ant karės Chinuose, o ji

ji ne turi, užrubežiuose paskolę sunku gauti, jau nė prancuza skolinti ne nori, tai caro randas priwerstas tapo pakelti muitus ant daugumo užrubežinių watorų. Per tai dabar wisi užrubežiniai taworai pabrango Lietuwoj. To wienok dar neuženka, todėl li-kosi pakeltas ant 5 rublių mokes-tis nuo užrubežinių pasparių: nuo dabar užrubežiniai paspariai kasztuos Suwalkų gubernijoj 20 rublių ant pusmeczių; kitose gi lietuwizskose gubernijose 15 rub-lių. Tie penki rubliai wierzau-eis ant naudos Rudonajo Kry-tik pu-ę elementorius iszneszė-tai wisas pelnas buwo. O tą merginą O. R. ant rytojaus palei-do isz kozo. Ta mergaitė labai iszmintingai pasakė, kaip klausė, keno tie laikraszcziai ir kam juos nesza.

Isz Monasteriszczių, Minsko gub.

Neseniai ciza buwo szitos atsi-tikimas: wiena ukininkė, užkorus peczių sziaudais, iszėjo pas kaimyną parsinesztį pieną sawo kudikiui. Namieje, apart kudikio, paliko da waike — wieną 6. kity 3 metų. Wyreynis waikas, norėdamas madesiwin parodyti, kad jis moka kurti peczių, į ki-zso pundą sziaudų. Ne tik tie sziaudai užsidėgė, bet ir sukrau-ti ant grindų. Persigandę wy-resniejie waikei sulipo ant pe-zius, kur nuo dumų užtrozsko, besiwoliojantis gi ant sziaudų kudikis audegė. Sugrįžai po walandai motins, rado wisas sawo waikus ne gywus.

Isz Malėtų, Wilniaus paw.

6 d. rugpjucziu sziautė po wisas szito miestelio aplinkines smarki audra. Kaime Szkrubiliuose per-kunas trenkė į twartus ukininko Kazimiero Žilio ir juos uždėgė. Ugnis paskui perėjo ant kity triubių ir ant kaimyniszkų ukių. Sudėgė isz wiso twartai ukininko Mateuszo Žalio; twartai, daržinė, klauos, namai ir swiras su krutancziais daiktaiš Jono Žilio; namai ir twartai ukininko Kazi-miero Žilio. Bėdį gaisro padar-rytį skato ant 17700 rubl. Už-asekuruota gi wiskas buwo wos ant dezimtos dalies wertes.

Lytus ir twanai.

Tankus ir smarkūs lytus pradėjo rugpjucziu pagimė twanus ant wiso plato terp Lietuwizsko Brasto ir Homelio. Twanai tie daugelyj wietų paplowė geležin-kelio liniją bėganczių per klampy-nės. Rodo kelį pataisė, bet tru-kiai ir dabar per klampynes bė-ga palengwa. Wanduo wisi wai-ų klampynių stowi augzčiai, pa-sidarė usijos tose wietose, kur pirma buwo saus. Szieną ne-galima nupjauti, nes daugelyj wietų wandens yra iki juostai.

Waldžios nori iszpirkti žemę.

„Varpas“ praneša, buk mas-kolizskos waldžios Lietuwoj užsi-minė iszpirkti žemę nuo ne mas-kolij ir jį burliokams suteikti. Ant pradėtos randas, kaipo ban-dymp, paszwentė 8 milijonus rub-lių ant įwdimo to sawo užma-nymo wienoj tik Kauno gub. Ka-dangi ukinijai lietuwiai labiaus prie žemės prisirizę, tai mas-koliai ant pradėtos nori pirkti wien didesnius dvarus, kadangi mat lenkų patrijotizmas yra tik žėdžiuose, o isz tikro jie, ypacz sawijai didesnių dvarų, mas-koliams nuolankus. „Varpas“ sako, kad waldžia jau atsielėpė prie gr-fo Zubowo, kurisai turi daug dvarų, kurių dalį norėjo szmoteliais pardawinti ukin-iams; maskolizskas randas nori tuos dvarus nuo Zubowo nupirkti, kad jie ne tektų lietuwiams ukinijams.

Isz Wilniaus.

Wilniaus Žemdarbių Draugystė užmėnė atsiliepti ir randa su praejimu parengti miesto augstesnę žemdarbių institutą. Kadangi draugystė, pirm perkratinėjimo ir nusprendimo to klausymo privatieskai klausinėjo valdžią turinčių, kaip jie priims draugystės užmanymą ir wisi priėmė tą labai pralankiai; tai yra wilitis, kad Wilnius sulauks ant galo augstesnės moksliškos įstaigos, kad isz rando pusės traktų dymų ne bus. Draugystė ant to nuo rando pinigų ne reikalauja, ji pati pažada surasti reikalingus ant užlaikymo instituto pinigų.

Pagal atskaitą Wilniaus galvijų pjūvinių, mėsos prekėjų, pirkdami galvijus ant papjovimo, moka po 4 rubl. 80 kap.,—5 rubl. 50 kap., o kaip kada net po 6 rubliu nuo pado gywo gywlio. Mėsa gi kasuoja: pudas I sorto krieksz oniszkos 5 rubl. 20 kap., žydiskos koszerinės 6 rubl. 40 kap.; II sorto 3 rubl. 60 kap., žydiskos 4 rubl. 80 kap.; III sorto 3 rubl., žydiskos 4 rubl. 40 kap. Taigi isz to matyti, kad mėsos prekėjai turi už darbį tik isz žydiskos koszerinės mėsos, o ne nuo pardudamos kriekszonės. Pereituose metuose į Wilnij atgabeno geležinkeliais 18259 galvijus, zšiaip keli is atwėrė 14650, arba isz wiso 32909 galvijus. Isz to skaitliaus pjūvinių ant gywentojų reikalų papjow 29109, o 3677 isz gabeno į kitus miestus. Apart to, į miestą atgabeno 1638 karwes, 16436 werszius, 2754 awis ir 16042 kiaules. Mėros gi atwėrė: jautienos 16505 pudas, kiaulienos 28962, awienos 4336.

Isz Paryžiaus.

11 d. rugpjūčio, Paryžiu, saulė Cafe Marengo, atibuvo sari rinkimas tenyščios buwios kitąkart lietuwizkos, dabar pawirtusios į lenkizską draugystę „Zelmuo“. Ant to susirinkimo buwo ir buwęs Susiwenijimo Lietuwij Amerikoj prezidentas, kun. Žilniskas. Ant susirinkimo buwo pakelti klausimai: informawimo lenkizskų laikraszių apie lietuwij krutėjimą; palengwinimo lenkam susipažinimo su lietuwizka literatura per iszleidimą atsakanzių rankwedžių lietuwizkos kalbos; uždėjimo lietuwizko muzejus.

Isz Amerikos.

Sukury.

Sziaurwakarinė Kanadoj užkilo baltus sukury (ciklonas) ir su wisu iszgirow miestelį White-wood, turintį 500 gywentojų. Weik wisi miestelio namai likosi szgrauti. Ar prie to pratuwo ir kiek žmonių, dar nežinia. Tas pats sukury pridirbo ne mažai blėdies ir kitose wietose.

Girtu gaisrai.

BUFFALO, WYO. Aplinkinėse szioto miesto siauczia girtų gaisrai. Naujas gaisras užgimė giriose ant siaurinio kranto Powder River. Kitur ugnis platinasi wsi labiau, užima wis didesnius plotus. Aplinkinėse Buffalo iki sziol gaisrai isznaikino puikus medžius ant 36 girtų sekių.

Ne to turbut mokinosi.

ST. LOUIS, MO. Dektektiyas Lawles isz Memphis suarsziwio H. Simons, studentą Vanderbilt to universiteto, kuris (studentas) laike wakacijų užiemię wagytoms ir plėsimais. Jis dalywawo 35 plėsimuose papildytuose wiskiuose szetuose. Ne plėsimų ir wagytų, turbut, ji mokino universitete? Simons yra negras.

Rykszte kaip pawasymo inagis.

Indianos legislaturoj likosi paduotas užmanymas įwisti ryksztę ant baudimo nusidėjusių priesz twarkų ypatų. Pagal tą užmanymą, turi but plakti: girtuokliai, sėjanti nesutikimus szemynos, neszwariai pasielgianti su moterims, ardytojai wiesų susirinkimų, užpuolikai ant merginų ant ulyzių. Daugelis kunigėlių mėgsta papildyti panaszus nusidėjimams. Atkakę į Indijaną tegul apsisaugos, nes kitaip gali ryksztės paragauti.

Žemes drebejimai.

Prie Lituga jurių kojos, Ala skoj, 11 d. plūtės siautė smarkus žemės drebejimai, laike kurių 5 indijonai likosi užmūsti; triobių sugriuw daug. Gleczerai nuo Szwento Eljiziaus kalnų nuslinę žemyn į jures ir wieg Lituga jurių koją pripildė ledais.

Explozija garinio katilo.

BURLING GREEN, OH. Wienoje czianyščiosz lentų pjūwiny czioj atsitiko garinio katilo eksplozija. Iszlaksziusių katilo szukių du darbininkai teip sunkiai topo užgauti, kad į bertainį walandos pasimirė. Nespėjo jų nė į ligonbutį nugabenti.

Sugriuwio platforma.

LINCOLN, NEBR. Laike parodymo muzio Manilles porte, kuri atsitubo czianyščiosz parko, ant ko susirinko daug žmonių, sugriuw dalis platformos ir ant jos stowintį žmonės nupuoė žemyn. Pre to daug žmonių liko sunkiai apkultų: wieni turi nulaūtas kojas, kiti rankas. Pawojingai apkultų yra 10 žmonių.

Netalmo ant geležinkelio.

ST. PAUL, MIN. Netoli Miles City, Mont., užbėgęs ant paplauto kelio, taworinis geležinkelio trukis isz-zoko isz rėlių ir isz dalies susidauė. Prie to wienas trukio tarnas liko ant wietos užmūstas, o du sunkiai sužeisti.

Sugriūzo isz lediniu krasztu.

Itališkas kunigaikštis Abruzzi, kuris pereituose metuose per Ameriką iszkeliawo ant mokslizskų tirinėjimų į sziaurinius krasztus ant sawo laiwio, apie kurį ne buwo nieko girdėti, dabar laimingai prisigriebė į Norwegijos pakrantes. Kunigaikštis Abruzzi dasigawo iki 86°—33 m. geografszkos paralelės, twigi ant 20 m. toliaus negu Nansen. Nuo tos wietos iki sziauriniam žemės galui liko jau tik 5°, 67 m.

Wetros.

Texaso pakrantėse iki 100 mylių nuo kranto siautė perėtos subatos diena baltos wėtos ir lytus. Ties Galwes onu jurės iszsilėjo isz krantų ir uždėjo miestą; geležinkeliai tapo iszardyti ir trukiai iszeiti ne gali. Mieste Houston wėtra sugriowė weik wias triobas. Galwestone apie 5000 žmonių likosi arba užmūstų, arba prigėrė; žinoma sužeistų yra daugiau. Mie-te ne iszliko nė wiena cziela trioba. Wėtros tos krasztu widuriuose su wisu iszgirow daug mažesnių miestelių. Blėdį jų padarytų skaito ant 10 milijonų doliarų.

Abidwi partijos weidmainianja.

Priesz rinkimus abidwi tautizskos politizskos partijos Amerikoj nesigaili sawitarpinių apkaltinimų. Norint pažinti kaltes demokratų, užtenka nueiti ant republikonų susirinkimo; o ant padidimo nusidėjimų republikonų, užtenka atsilankyti ant demokratų susirinkimo. Wiena partija kaltina kitą už tą, ką pati daro. Isz tikro isz abiejų iki sziol wakdžiųjų Sowienytas Walstijas partijų wiena tiek werta ką ir kita. Demokratai užmeta republikonams, kad jie priewies trustų, bet trustus wiesia ir demokratai. Sztai New Yorko miesto mējoras Van Wyck, iszrinktas demokratų, jo gi brolių Augustą 1898 m. demokratas, taigi newa trustų priezininkai, pastatė kandidatą ant szeto New Yorko gubernatoriaus. Abudu broliai yra wadawias demokratų, bet drauge twertojais ir užlikytojais ledo trusto, kuris susitwėręs su 3 milijonais doliarų, prilupo į pusę metų nuo žmonių 20 milijonų doliarų. Republikonai dar daugiau trustų sutwėrė, bet weidmainiaudami, iszdawė newa tiesas priesz sawo sutwertus trustus. Kas gi isz tų tiesų do naudai, jeigu jos yra tik ant popieris ir apie pildymą tų tiesų juk trustų palaikytojai nesirupia.

Kada reikalingi darbininkai balsai, abidwi kapitalistų partijos daug žada gero darbininkams, bet kaip tik per darbininkų balsus pagriebia waldžią, daugiau padaro pikto, negu buwo žadėję gero padaryti. Sztai New Yorko uždirtos tiesos 10 walandų darbo ant dienos. Kada wienok tarnaujanti ant sztriktarių Brooklyne pa-

reikalawo tų 10 wal. darbo wietoj 14, t. d. a. ant pareikalawimo kompanijos, demokratas New Yorko miesto mējoras atsiuntė 1500 policistų į Brooklyną, kurie dauė su lazdoms darbininkus reikalaujančius iszpildymo uždirtų tiesų.

Toki tai yra kapitalistai, ar jie yra demokratas, ar republikonais. Jie darbininkų draugais ne buwo, nė ne bus. Jeigu darbininkai nori pagerinti sawo buvį, priwalo balseuti wien už kandidatų Darbo partijos.

J. Naujokas.

Isz darbo lauko.

¶ DUNMORE, PA. Czianyščiosz angliekasiai pakėlė sztraiką.

¶ TARENTUM, PA. Bus czia pastatytos naujos pilno dirbtu wės.

¶ WORCESTER, MAS. Drato dirbtuwėse Washburn Wire Co. prasidėjo darbai.

¶ FRANKLIN, PA. Grant Machine and Tool Co. stato czia naujas dirbtuwes.

¶ ST. CHARLES, MICH. Darbai czianyščiosz anglų kastynėse eina sziuw tarpu gerai.

¶ CHICAGO, ILL. Užgimė czia sztraikai medžių apdirbėjų, kuriuose ima dalywump 1200 darbininkų.

¶ 14 distrikte szeto Missouri darbininkai anglų kastynių dirba 1/2 laiko ir uždriba po \$32—34 ant mėnesio.

¶ ALLIANCE, OH. Jones & Dawis atidarė czia naujas anglų kastynes. Darbai jose prasidės neužligio.

¶ HOMESTEAD, PA. Darbai Carnegies dirbtuwėse eina nian. Darbininkai kraustosi isz czia szalyn.

¶ GALESBURG, ILL. Kastynėse Etherly Co. darbai eina labai gerai. 100 darbininkų gali czia gauti darbą.

¶ PUEBIA, CAL. Czianyščiosz geležies ir pilno dirbtuwės darbai eina prastai; tulose dirbtuwės dirba tik pusę laiko.

¶ JOLIET, ILL. Mc Hannos pilno dirbtuwės, kurios weik wias wasarą isztowėjo, prasidėjo darbai ir 200 darbininkų rado jose uždarbį.

¶ CLEVELAND, OH. Bus czia įrengta nauja pilno dirbtuwės. Neužligio pradės jose dirbti, prie darbo patils su wirszom 100 darbininkų.

¶ WAUKEGAN, ILL. Amerik. Steel & Wire Co. ketina czia pastatyti didelę pilno dirbtuwės, kurios įtaisymas kasztuos 3 milijonus doliarų.

¶ YOUNGSTOWN, OH. Wisose dirbtuwėse, kuriose neseniai buwo pasiilgow darbai, neužligio pradės dirbti. Darbininkai, kurie buwo iszkeliawę kitur darbo įjeszkoti, grįžta wėl atgal.

¶ CLEVELAND, OH. Trys czianyščiosz American Steel & Wire Co. dirbtuwės, kurios stowėjo nuo 1 d. berželio, pradėjo wėl dirbti ir 600 darbininkų gawo jose darbą.

¶ MUNCIE, IND. Dirbtuwės American Shot Iron Co. likosi but wisados uždarytos. Maszinas kompanija perkrausto į kitas sawo dirbtuwes. Per tai 100 su wirszom darbininkų atsirado be darbo.

¶ RANKIN, PA. Carnegies Co. rengia czianyščiosz dirbtuwės do naujų tarpinimo peczių. Prie wieno peczius prasidės darbai nuo lapkričio mėnesio; prie kito gi nuo pradžios ateinanzių metų.

¶ READING, PA. Czianyščiosz cigarų ir marszkinų dirbtuwės skundziasi ant stokos darbininkų. Kadangi jų czia gauti ne gali, tai marszkinų dirbtuwę ketina perkelti į szetą New Jersey. Knitting Mills dirbtuwės gali duoti darbą 400 merginų, galų jų ne gali gauti. Cigarų dirbtuwę 200 darbininkų gautų darbą, bet ant wietos jų nėra. Truksta czia teipogi tarnaičių.

Isz Lietuwizsku dirwu.

Isz Seattle, Wash.

Lietuwij yra czia ne per daugiausiai; swarbesnių nesutikimų tarp jų nėra. Yra czia dwi lietuwizkos szemynos, pawienti bus apie desimti. Wyrų. Lenkų yra daugiau, jie turi draugystę, kurią priguli 15 sanarių. Yra czia wiena lietuwizska kriaučizka szapa; sekasi jos sawinkui gana gerai; lenkų bizniery wisi nėra. Daugiausiai lietuwij dirba prie taisymo karų, prie dirhimo tiltų. Uždriba jie su wirszom po \$2 ant dienos.

Washingtono kastynės dirba labai gerai, su dwiem darbininkų atmainom; kompanija skundziasi, kad ne gal gauti tiek darbininkų, kiek reikia. Seattle pas agentus izzilptinos wies sienes apgarsinimais apie reikalawimą darbininkų ir tikietus duoda, kad t k wadiuotų anglų kasti, kas prie to darbo pripratus.

Lietuwij daugiauusiai yra Frankline. Kadangi czia ne wala pagrėti pėdės, tai tili lietuwiai, ne galėdami užmokesito praleisti ant wietos, po pėdei atwaduoja į Seattle. Czia kaip pradeda gerti pas žydą Herbergą, tai kaip kada iszbuwa po 4—5 dieny, kol wisp pėdę pagręria. Ne galima sskyti, kad Frankline butų wisi girtuokliai, yra ir ten gerų waičių, bet tie, norėdami gerai užsilaikyti, ne gali pas lietuwius buti ant boardo, tai buwa pas slowakus; tų girtuokliai neuž kenčia ir prawardziuoja „ungarų bernais“. Kaip ten ne butų, bet wiesgi tie ungarai ne teip kwaili, jie ne nesza sunkiai uždirtų pinigų žydai. Lankosi pas žydą ne tik wiyrai, bet ir lietuwizkos moterys; neseniai wiena, atėjusi su dwiem adjutantais, teip nuslaikė, kad net nakwojo pas žydą. Ar gi ne gėda, lietuwizkos moterys teip elgtiesi?

Seattletia.

Isz Minersville, Pa.

Shuykilio ligonbutį, po ilgai ligai, 1 d. ragėjo pasimirė lietuwy Wincas Ramanawyce. Kunas jo palaidotas ant New Philadelphia lietuwizskų kapinių. Welionis buwo dar ne wedę. Paliko brolių, dwi seseri, isz kurių wiena apsiwduzi, kita gi ne ir 4 pusbrolius, tik nežinia, kur jie yra. Lietuwij liko tūwai ir wiena sesuo. Welionis pėjo isz Suwalkų gubernijos, Senapilės pawiezio, Jawarawo waiytos, kaimo Iglaukos.

Isz Thorp, Wis.

Pabaigoj rugpjūčio atsilankė czia isz Chicago pp. Jauksztis ir Kunca; atlankė weik wius czia gyvenančius lietuwius farmerius ant persitinkimo, kaip jiems sekasi ant ukų ir pirkto po galabą žemės. Dabar lietuwij turinzių czia po žemės szmotą yra 26; jie wisi turi 2000 akrų žemės; darbininkų yra 16 — tie dirba miszkuose prie kompanijos.

Czianyščiosz lietuwiai kalbina manę traukti musų brolius isz miestų, prikalbinėti apsigyventi ant žemės. Kas nori iszsiluosnoti nuo bosų jungo, tegul perkla farmas. Nusipirkę žemės szmotą, ne reikalauj nertiesi iszkallio ant dauginimo lobio bszams. Szicza prekė žemės nuo \$8—12 už akrą ant iszmokescio per penkis metus. Kas nori, tegul czia kelianja. Raszmeti ilgiaus ir kalbinti brolius prie lengwesnio ir pastowesnio užsiemimo negu fabrikuose ir kastynėse darbai jau nusibodo, kadangi tas mažai naudos atgabena. Lietuwiai bijosi perkeisti sawo gyvenimą, o sz nežinau, kaip garsinti kitaip, kad atkreipti jų atidą, kur gali rasti geresnę be rupestų ateitį. Agentai garsina ne butus daiktus ir jiems žmoneles tiki, sz to daryti ne moku ir ne noriu. Kas nori daugiau apie farmas ir žemę musų aplinkinėse žinoti, raszykite laiszką ant žemias padėto antraszo, pridėkite ar wedę, ar ne, kaip senas, kaip didelė szemyna ir kiek turi pinigų. Adresas: F. Mikolainis, Thorp, Wis.

Isz Shenandoah, Pa.

Musų miesto lietuwiai labiau linkę prie blogo negu prie gero. Wiena isz slogų juos eloginanzių yra kazynos, antra gi girtuokliawimal. Wiyrai susirenka į salius ir kazynose, žinoma, isz pinigų, per wisp nuo darbo atliekamą laiką, pralozia sunkiai uždirtus pinigus, o namiejė pati ir waiškai wargę kenzia; atsitinka, kad nė duonos nėra už ką nusipirkti. Netikęs tēwų pasielgimas atsiliepa ant waičių ir tie paauge, tēwų takais waiszczioja. Priedodis juk sako, kad obuols ne toli nusirita nuo obuols. Prie kazynų ne retai susipesza, o tsayk ne tik peiliai bet ir kirwisi buwa darbe. Kaip kazynininkai pbydosia wies pinigus, tų patį daro ir girtuokliai, iszleisdami juos ant swaigianzių gėrymų; žudo sweikata ir protą. Girtuoklystės priwada prie wiso kio pikto. Rasztas Szwentas sako, kad girtuoklystė yra motina wiskolų nedorybių.

Kas kalta už tuos lietuwij bjaurius pasielgimus? Žinoma, kalti czia pirmiausiai pati lietuwiai, bet teipogi, nam rodosi, ne bus be kaltės ir musų kunigai.

Per pamokslus jie nesigaili paniekinimo žodžių ir keikių, kokius kaip isz maizso meta ant wisp praklinesių lietuwij, wadina juos bediawiais, prisako žmonėms nuo jų saugotiesi, ypacz jeigu kas isz jų užsiminė apie reikalą iszsirokawimo isz parapijų ant bažnyczios sudėty pinigų. Užsiem kowa su bediawiais ir reikalaujančiais nuo kunigų iszsirokawimo isz parapijų ant bažnyczios sudėty pinigų, musų kunigai ne turi laiko, nė noro aszkintu apie reikalą doro gywenimo, apie blaivyte, apie reikalą ir nuodą apswietimo. Ne tik neragina prie skaitymo apswie czianzių protą rasztų, bet nuo tokių draudži žmonis kaip įmnydami. Ar gi tas gali iszduoti gerus waisus?

Geiszarizskėnas.

Isz Newarko, N. Y.

Darbai eina czia pusėtinai. Kas nori, gali gauti darbą. Kadangi czia atkakę ne nori griebtiesi jeib kokio darbo, tai padirbę kelias sanwates, kraustosi atgal, isz kur buwo atkakę. Žnoma, szwiečiai atkakusiam, neturint patinies, sunku gauti net pratę darbą, nežinant kur jo įjeszkoti.

Daugiausiai yra czia skrybėlių szapų, kuriose nemažas lietuwij skaitlius dirba; dabar daugumas szapų priėmė unija. Bosams daugumą neprigulinczių prie unijos darbininkų atsejo atstatyti. Pradėjus pardawinėti unijų chekies, kiti darbininkai wisi ne puiš, jie tikėdami, kad darbininkai ne gali su kapitalistais kowoti, net juokėsi isz tų, kurie chekies pirkto, wadino tuos beprocziais. Szįdien mee wienok pergalejom nors ant tiek kapitalistus, kad foremonai ne turi sawo walia tiesos praszalinti jiems ne patinkančias darbininkus ir jų wietoj kitus priimti. Unija uždėjo mokesį po 10c. nuo tuozino padirbtų skrybėlių (czia dirba mat ant sztukų), kas iszesza po 60c. ant dienos. Tie lietuwiai, kurie ne norėjo prigultie prie unijos, po laikui dabar galisi. Ir kas jiems kaltas, jeigu ne jie pats? Jie, nie kindami apswietimā, szalinosi nuo skaitymo geresnių laikraszių ir knygų—tai isz ko gi galėjo suprasti, koką naudą organizacijos gali suteikti darbininkams? Sztai gywena czia apie 400 lietuwij, bet tame skaitliuje kaszin ar bus 50 skaitanzių kokius nors laikraszius?

Czianyščiosz lietuwiai nėra teip girtuoklystose paskendę, kaip „Vienybės“ korespondentas ap-raszė, bet ir su gerais darbais ant tautizkos dirwos nepasirodo. Ruds yra ir czia girtuokliawianzių, bet ne daugiau negu kitose lietuwij apgywentose wietose.

Unijos darbininkas.

Isz Hermine, Pa.

Pasitraukė isz musų tarpo jaunas lietuwys, Jonas Woweris. Jis ant trijų metų pasidavė į Sawientų Walstijų kariawą. Pirmiaus gyweno Shamokine, daugeliui tautiečių lietuwij pažįstama. Buwo tai geras waiškas. Dėwe jam padėk kariawui! Niderstras.

Isz Brooklyn, N. Y.

Musų neseniai užsidedusiam „Jaunpomenės Klube“ ne wisa da galima užtėmyti pagirtingą pasielginią, mat jaunieji kasztą tūri krautją. Ar gi ne butų geriaus, kad jaunpomenė, wietoj stumdytiesi ir dauzytiesi su žybing glowels per žandus, parengtų mokilimą szokių? Nors ir isz to didelės naudos nėra, bet wiesgi jau daugiau negu isz dabartinio užsiemimo. Dabar užstojo jau wėsesnės dienos, galima bent wakrais pasimokyti szokių ir szwelniesio, žmoniszeskio užsilaikymo ant balų. Dabar pasitaiko, kad szokėjai merginas prasz į szoki griebdami už sprando ir traukia szokti. Sile ant mokinimosi galitų gauti pas p. Draugelį dowanai. Lietuwizskų muzikantų teipogi czia nestokuoja. Žnoma, muzikantams ir mokitojui reiktų užmokėti, bet ir tas ne daug kasztų patrauktų, su taom Klubas sawo garbę pakeltų, užsielintų pagyrimę, jeigu musų wyrus iszmokytų szokių ir szwelniesio, žmoniszeskio užsilaikymo.

J. Naujokas.

Isz Waterbury, Con.

Kaip skaitytojai žino, mokintojumi czianyščiosz kn. Saurusai czio už lietuwij pinigus užlaikomos mokyklos yra p. Grinius, kuris ne wienoj wietoj Amerikoj buwo perstatydamas dramą Genowaitę. Tokį perstatymą parengė ir czia. Apie patį perstatymą, ar ji atliko gerai, ar ne gerai apie tai ne raszysiu. Czia noriu wien pridurti, kad dėl to perstatymo norėjo, besigriebdamas melo, iszardyti Susiwenijimo kuopos parengtą balų ant surinkimo pinigų uždengimui kelionės kasztų kuopos delegatams ant be siartinanczių Susiwenijimo seimo. Baltus buwo parengtas ant 29 rugpjūčio. Tas zokoininkai Saurusai ziuri ir jo tarnai Grinius labai ne patiko. Musų zokoininkas su roda p. G. paleido waiškus per lietuwij grincias su plaka tais ir prisakė waiškus pasakyti wiesiems, kad „Sasiw“ baltus ne bus paskitą wakarę, bet kad jis atdėtas ant subatos wakaro. Daugelis patikėjo tiems paskalams, nors priesz tai buwo „Sasiw“ kuopos iszmėtyti plakatai, jog baltus pakirtų dienoj atibus. Nors ant baltus susirinko diktai szwečių, bet dėl didelių expensų už salę ir muzikantams, uždabio kuopa turėjo, ro dosi, wps \$10.

Ant iszmėtytų plakatų apie perstatymą „Genowaitės“ wisi nėra pasakyta, ant keno naudos eis uždabis; daugumas patikėjo, jog pelnas eis ant naudos p. Grinius; todėl „Sasiw“ kuopa ne matė wisi reikalo talkytiesi prie p. G. kisenius reikalų. Dabar kalba, buk teatras buwęs parengtas ant bažnyczios naudos ir tik „Sasiw“ kuopa užbėgusi už akių. Kn. Saurusaitis pereitą nedidienį užsakė suirinkim „Sasiw“ kuopos ant sekanczių ketwergo, nors kuopos komitetas ne praszė jo užsakyti. Kiti kalba, buk kunigas szaukia „Sasiw“ kuopos susirinkimā norėdamas iszmesi, kaip isz bažnyczios nepatinkančias saw ypatas, kuopos wirszinkus, o primesti kuopai sau patinkančias, terp kurių, žinoma, turėtų buti ir p. Grinius, kuris ne per seniai dar buwo wienų isz smarkiausių kalbėtojų ant susirinkimų New Yorko ir Brooklyno socialistų. Dar mat musų kunigelis iki sziol nesu-pranta, kad daug lengwiauš lo-pypti senas kelines, negu buti iszmintingu kunigu. Su laiku ir tų reiks suprasti ir galitiesi, kad kelinų lopymų spleido.

Wardienis

Isz Worcester, Mas.

2 d. rugėjo, pas p. Asipawycz atibuvo kriksztynos. Kaip paprastai buwa ir czia ne truko gėrymų, kurių dėl susirinko daug neramių ypatų. Czia atsirado 3 gerai užsitraukę ir pradėjo terp sawę kumaz cziotis ir turbut kumszcziawosi gersi, kadangi wienas isz dalywawusių pesztynės į walandą po tam pasimirė. Wienas isz užmuszėjų likosi suarsztuotas, kitas gi pabėgo. Užmūstziasis Lietu-

woj paliko paczią ir 2 waiukczius. Czianyščiosz duonkepio žydo užsidedę namai. Ant duonkepiny-cios wirszaus gyweno lenkas darbininkas su sawo szeminya. Pats darbo naktims. Kada užgimė gaisras, kambaryj miegojo darbininko pati su 9 metų mergaitę. Motina pabudusi, pamatė, jog trepai dega, todėl szoko per langą ir puldama, nusilaūžė ranką; jos boardingierius teipogi iszsigelbėjo per langą; mergaitė gi, palikta lowoj, sudėgė.

Kudrauskas.

Atsiliepimas.

Izeinantis mieste Olyphant, Pa. rusiniskas laikrasziis „Swoboda“ patalpino atsiliepiam susitwėrusio specializsko komiteto rinkimui aukų ant parengimo ligonbuwzio rusinams, leukams, lietuwiams ir kitokiems slawizkos kilmės ateiwiams Lackawanoj, Pa. Prezidentu komiteto yra kn. Klusak, 1133 W. Conel str., Soranton, Pa.; sekretoriumi Dras Szliupas, Soranton, Pa., reprezentantas lietuwij; kasierius kn. Jonas Ardan, rusinas, isz Olyphant, Pa. Kas isz lietuwij nori ką nors ant to swarbus miero paukauti, pinigų gali siųsti tiesiog ant wardo komiteto kasieriaus. Musų redakcija prima teipogi aukas. Wardai aukautojų bus laikrasztį pagarsinti, o pinigai bus priduoti komitetui.

Isz wisur.

¶ Badene, wakarinėj Wokietitijoj, iszdegė su wisu kaimas Frankstadt; ugnis isznaikino 68 puikiai įrengtas ukas. Blėdį gaisro padarytą skaito milijonais markų.

¶ Popiežius iszleido padawadyjimą, pagal kurį liekasi uždraus-ti bažnyczijų choruose giedoti moterims solistėms. Wietoj moterų, bažnycziose galės giedoti maži waiškai.

¶ Ant Austrijos rubelius, ant upės Danajaus, ant serbiszko gar-laiwio Negot-na explodawo garinis katilas. Snarkmuo eksplozijos laiwias tapo iszardytas ir paskendo. Su juom prigėrė 13 žmonių.

¶ Aplinkinėse Gulgandia, kolionijoj Naujos Pietinės Walijos, Australijoj, cziaubawiai užpuolė naktį ant namų kaimų gywentojų, pjudami mieganzių kolionistų. Kol spējo iszwalkyti, cziaubawiai papjowė 12 mergaitzių.

¶ Salvation army neseniai nuo wieno drugo gawo dowang 21000 akrų žemės ant Collie upės, Wakarinėj Australijoj. Dabar, kaip pranesza laikraszcziai, ant tų plotų rado aukęs. Isz to, žinoma, dūgiagiesi Salvation army ir jos szelpiami beturcziai.

¶ Windobonietė Wallury užsimanė perplaukti (ne waltų, bet pati) isz Prancuzijos į Angliją per Britizską kanalą, kuriai tarp Calais ir Dover turi 36 wiorstų pločio. Į 10 wal. nuaplukė ji 20 mylių, bet paskui užstojo baltis wėtra ir plaukėja priwersta tapo sėsti į waltį.

¶ Mieste Rostowe ant Dono, Donizskų Kazokų žemėj, pietinėj Maskolijoj, siautė baltus gaisras. Sudėgė didelės kerosino krautuwės ant Dono kranto, dwi perwalywo kerosino dirbtuwės. Degantis kerosinas uždėgė laiwus stowinczius, ant upės, isznaikino geležinkelį su taworais prikrautais wagonais ant czielo wiorsto kelio.

¶ Belgijoj, mieste Gandawoj, ant apsaugojimo gywentojų, įwėdė naujos sargas, kuriais yra ty-czia iszmokyti szunes. Sztie szunes naktimis po kelis kartus pereina sawo miesto distriką ir jeigu randa ką nužwėlginto, alar-muoja policijos dalį ir weda policistas ant wietos; daboja geriaus wagičius negu policistai. Szunes twarkos dabotojai kasztuoja miestui ne daug ir ant jų sargumo gywentojai didesni turi užsiti-kėjimų negu ant policistų.

Į Laikę manevrų Austrijos kariuomenės atgalios rubežų, sutruko viena didelė kanuolė laike šovimo. Jos šaukį keturi kareiviai liko užmūsti; sužeistų gi yra daug.

Į 7 d. rugėžio Turkijos sultanas apvaisčiojo 25 metų suakutuotą valdymą Turkijos. Toje dienoje gavo jis daug dvanų nuo valdovų kitų krasčių: Wokietijos eieorius atsiuntė kelis savo paties nupieštus abrodus; caras laikrodį iš jaspiso, ant kurio valandos paženklinotos deimantais ir rubiniais; Prancūzijos prezidentas brangius gobelinus ir Sevro porceleno vazas.

Lietuvių Amerikoje pirmas choro vadovas.

Lietuvių tauta pasiklidusi yra kaip dainininkų tauta. Apie tai liudija netik svetimetučių pagyros, bet ypatingai rankiai dainų, išleisti Jono Juszkewycio ir kitų dainų rinkėjų. Tą patį dalyką parodo taip gi dainavimui, wasaros mete beatsigrai Lietuvas laukiose, kur vyrų ir mergos, besitrusdami apie laukus, wienwal palydi savo darbą raliawimais ir dainawimais.

Bet sutartinu dainawimu lietuviai tik tučiais nėra atsišmėję. Rodo žmonės česnyse, pokyliuose, swodbose dainuoja iš kruwos, taciaus toks dainawimas negali būti pawadintas sutartinu, choriskiu, nes kožas rėkia, lejuoja, kreksi, pagal savo ismanymą, ir kas geriaus gali isrėkti arba kitas užbliauti, tas ruošiasi už geresnį dainininką. Net būnyčiose lietuviai neturi, savo chorą — netik Lietuwoje, bet ir Amerikoje. Rodo pradžia szian ar ten jau yra padaryta, bet tai wiktai pradžia dar tebepra-lieka: tankiausiai pats wienas wargumistra szukauja prie palydėjimo wargonų, ir kartais „promatorius“ su savo giesmininkais gelbsti; bet rasi wargonams turėtų prigulėti garbė, kad jie neduoda girdėti aiskiai balsams giesmi niku.

Žinoma, latwiai yra toli pralenkę lietuvius sutartiname giedojime; jie turi suorganizuotą chorų chorus, turi chorų waduwus, atlieka tautiškas szwentes dalywaujant szimtuams ir tukstantams dainininkų. Reikia pripažinti, kad ir lietuviai pirmas pagarsėję choro wadawas Amerikoje, p. L. Ereminas, įgyjo paslauską ant dainawimo ir tam tikrą mokslą nuo latwų. Tad gi werta yra arciaus mums susipažinti su ypatu mūsų pirmo mokytojo sutartinai dainuoti.

Leonas Ereminas gimęs yra 23 d. berželio 1863 m. kaime Szarkų (Užuobų), parapijoje Skuodo, Telzųj pawiete, iš tėwo Antano Eremino († 1899), ukinkio buwasio wargumistra Leckawo, ir motinos Onos (iš namų Nikartų, († 1900 m.). Turi jis dar 4 brolius ir 2 seseri; Amerikoje yra jo brolis Jonas, kuris eįs yra į Liepoją Mikalojų gimnaziją iki 3 klasių; Jonas įgyjęs yra wadą „Tausendkuentlerio“ (tukstancio dailidžio) už savo mitrą prie jeb kokio darbo.

Leonas gyweno pas tėwus su lyg 19 metų amžiaus. Rodo per 3 žimas eįs į „narodnų“ žemionių mokyklą 1874—76 m. Skuode ir ten mokinosi maskolisakiai; bet sziaip namie prie tėwo laukus arė, jawus eįs, szienę pjowę sulę 1883 m.

Pažintis su 14 mete mergina, Paulinka Lipman, pastatę Leoną ant kitokio kelio. Tojė prikalbino jaung Leoną mokyti-si remelos. Setai lapkritį, 1889 m., Ereminas atsiduria į Rygą, ir pristoja prie remeloinko E. I. Rimos (wokietcio), kur iszbuwęs 3½ metų, iszeina pameisteriu arba gizeliu. Potam pristėjo dirbti fabrikuose R. Pohlio, R. Mantelio ir Felsoro už modelinę, atliekant risawones maszių linioje. Netingėjo prieg tam Leonas waikszioti į wakarinę amatininkų mokyklą per 6 metus, ir todėl sawo remele gerai prailawino. Ne po ilgo Rygoje buwimo, Ereminas prisigretino prie latwų ir wokietzių, ir įnuo dainuoti. Prigulėjo prie „Sengerkreis“ (giesmininkų) amatinės

mokyklos ir prie Baptsty giedojų latwų Szw. Onos bažnyčioje. Is pradžių sunkus buwo finansiskas padėjimas, ir todėl prakilesnių misų apie idalus nebuwo; kad sunkenybės buwo nemažos, galima iz to suipausti, kad algos gaudawo po 3 rublius kas sawaite per 3½ metų. Rodo potam pas P. Pohlio teko už dirbti po 17 rubl. ant sanwaitės, bet kitur temokėjo po 6 rublius kas sanwaitę. Ereminas tokiu budu Rygoje sutruko sulę 1891 m., ir turėjo progą dalywauti 3 oje Latwų dainawimo szwentyje. Mėgo taip gi eiti į latwų bei wokietzių teatrus, mėgo muziką, pokylius lankė, rėdėsi.... Bet ir skaitymų ne apiedo: M. hjas Veeis, Deenas Lypa, lygiai kaip Rig-er Tageblatt ir Duena Zeitung buwo mielais swetiais Eremino grincioje.

Natų Ereminas mokinosi Felserio fabrike dirbdamas, nuo sawo draugo K. Apinio, kurs buwo ten sudarę tarp darbininkų teip wadiuamą K. Apino Da-edatojų Korį. Risawoti ji mokinosi amatininkiskoj mokykloje, paskui priwatsiskai per isztisus metus pas maszininką K. Bremermaną. Tik atwykę Ameriką, jis eįs per du semestru į Young Mens Christian Association mokyti-si natų nuo p. T. Morgan. Chorą wesi mokinosi per 1½ metų nuo prof. Juliusa Faget.

Užėjo noras laimės įieszkoti platesniam swiete, ir todėl padawę sawo daiktus, Leonas Ereminas leido su tulu latwų į Ameriką. 1891 m. atkako į New Yorką. Sunku buwo gauti darbą, nemokant angli-zko kalbos, iki galiausiai isz netyčių wienas aptiekorius parodyjo nueiti pas Mikolą O'Gormaną, dirbė medinių formų nulejiniam isz szpičiaus, bronzos ir žalwario, kur Leonas prastojo dirbti, gaudam isz pradžių po 9 dol. ant sanwaitės, nors weikiai jam tapo mokestis pakelta ant 12, potam 15, ir galiausiai nuo Kalėdų 1891 m. ant 18 doliarų ant sanwaitės. Ten Ereminas dirbs ir szigdien.

Kaip Rygoje, teip Amerikoje Lietuvių jis hepažinojo. Nuo pirmo sykio draugawosi su latwiais ir wokietiziais; latwius jau antrą dieng po atwykimo surado su pagalba mergaitės, lygiai wadiawisus per jures. Latwiai tuomet buwo suspausti darbdarės ar stokos darbo. Į wokietzių draugystę „Odd Fellows“ jis weikiai pristėjo, ir dabar priklauso. 1893 m. Ereminas, drauge su kitais latwiais, New Yorke emė organizuoti „N. Y. Litweeschu Beedri-ba“, ir prie jos priklauso iki 1895 m. Nuo 1895 m. jis teipgi priklauso prie wokietzių giedorių choro „Gruetli Maennerchor“.

1894 m. per Waitų teko Eremini susipažinti su lietuviais, ir weikiai emė organizuoti Lietuvių Mildos Giedorių-Draugystę, kuri įsigyweno lapkritį 1894 m. Prigulėjo į 18 sanarių. Sanariu kaje yra jo brolis Jonas, kuris eįs yra į Liepoją Mikalojų gimnaziją iki 3 klasių; Jonas įgyjęs yra wadą „Tausendkuentlerio“ (tukstancio dailidžio) už savo mitrą prie jeb kokio darbo.

Leonas gyweno pas tėwus su lyg 19 metų amžiaus. Rodo per 3 žimas eįs į „narodnų“ žemionių mokyklą 1874—76 m. Skuode ir ten mokinosi maskolisakiai; bet sziaip namie prie tėwo laukus arė, jawus eįs, szienę pjowę sulę 1883 m.

Pažintis su 14 mete mergina, Paulinka Lipman, pastatę Leoną ant kitokio kelio. Tojė prikalbino jaung Leoną mokyti-si remelos. Setai lapkritį, 1889 m., Ereminas atsiduria į Rygą, ir pristoja prie remeloinko E. I. Rimos (wokietcio), kur iszbuwęs 3½ metų, iszeina pameisteriu arba gizeliu. Potam pristėjo dirbti fabrikuose R. Pohlio, R. Mantelio ir Felsoro už modelinę, atliekant risawones maszių linioje. Netingėjo prieg tam Leonas waikszioti į wakarinę amatininkų mokyklą per 6 metus, ir todėl sawo remele gerai prailawino. Ne po ilgo Rygoje buwimo, Ereminas prisigretino prie latwų ir wokietzių, ir įnuo dainuoti. Prigulėjo prie „Sengerkreis“ (giesmininkų) amatinės

lijos ir Harmonia) teip gi wokietzių Gruetli Maennerchor; o ant 3-o koncerto, 1899 m. 15 d. halandžio, apsilankę pas lietuvius įgaunų (Czechų wba Estų) dainuotai. 1898 m. Mildos Draugystė kėlė pokylį su koncertu, kur žaliwawo lenkų (Harmonia) ir Latwų giedorinai. Nereikia czia užmiršti, kad Ereminas Mildos giedoriams per wiaų laiką tarnawo be jokio ypatingo atlyginimo už jo trusų kaipjo mokytojo ir chorwadowo. Tą patį jis darė ir latwiams nuo 1898 m.: jis per 1½ metų pasi-zwentė laui „N. Y. Litweeschu Daedataju Korio“, kurio buwo wadowa.

(Toliaus bus.)

Naujos knygos.

Mindaugis Lietuvos Karalius. Istorijs paveliskas penkiuos akto. Lenkiskai parase Julius Slowacki. Lietuwiskai werte Vincas Kapsas (Dr. Kudirka), Chicago, Ill. Kasztu ir spaustu „Lietuvas“, 1900 m.

Slowacki priguli prie geriausių lenkiskų poetų, stowi wienoje eileje su Mickewiczia ir Krasinskiu. Geresnių už juos lenkai ne turėjo. Nežingėdū todėl, jeigu D. r. Kudirka iszwertę Slowackio weiklą isz Lietuvos dižinių gywymo, Mindaugį, kuris, galima sakyti, buwo pirmuti niu Lietuwas kunigaikszciu su pratusiu reiklų sąjunginio ir kruwų wieso lietuwiskos tautos, atskirų smulkų kunigaikszčių ir wieną twirtą wiespatystę. Ant to, žinoma, Mindaugis ne wisda pasinaudoj isz dotas kelo, už ką ant galo ir pats isz ramos jo nukriausto kunigaikszcio pražuwo.

Tas wiskas dramatiszkoj formoj apraszys augszciaus paminėame weikale Slowackio. Pirmiausiai apraszys krikestas Mindaugio; toliaus pametimas krikscionystės, sugijimas į stabmeldystę. Isztraukimas ant kryžiokų, isz ko pasinaudoję sukaltinėjai, parengia maiztus Mindaugio sostapių ir kada tas sugijta nemon, ji užmuša.

Kad lietuwiskos wertimas yra geras, užtenka paminėti wadą werte, D. r. Kudirkos. Welyjame todėl mūsų skaitytojams pasisraukyti szitą knigute.

Welnes. Parase A. Mickewiczis, werte „Varpas“. Paswelkinimui dienos 24 gruodžio 1898 m. Iszleido kuopel Vinc Kudirkos atminčiai, Tizėje, 1900 m.

Yra tai wienas isz geresnių dramatiszkoj weiklų garsaus lietuwio, r. asawio lenkiskai, dainiaus Mickewicziaus. Czia dramos formoj apraszti bjaurus maskoliszkoj caro tarwų pasielgimai su wietiniais Lietuwas gywentojais, kuriuos be jokios priežasties kemsza į kalinius. Lietuwiskas wertimas teipogi gražus. Wisas weiklas iszwertas oilems. Welj-me skaitytojams ne pasigailėti kelių centų ir augszciaus užwadintą knigęle paritraukti. Pirmiausia szitas weiklas talpina si „Varpe“; dabar skyrium kaipjo knigęle iszleido Dro Kudirkos draugai.

NAUJI ISZRADIMAI.

Į Lenkas Wesolowski iszrado naują magazininį karabiną, kuris teip gerai tinka kariuonai, kaip medžioklei. Karabinas tas yra ant 15 szawų. Su wienu partraukimu karabinas ne tik szauja, bet po szawini ant kito szawio pats užsiptowij, iszmata dar isz wamzdžio iszeisauto patrono gilę. Nežinia tik, kaip toli siekia szawiai naujo karabino, o tas yra swarbiausias.

Į Pagarsėjęs Amerikoj iszradęjas Nicola Tesla iszrado budą, kaip apstabyti su wisu prapuoliu elektriskos pajegos nuo draugystės, je patėm 1899 m. į sawo globą knigyną Apszwietos Draugystės, įsteigtą 1894 m. per St. Maleskį. Mildos giedoriai emė dalywumą latwų ir lenkų koncertuose; 1896 m. lankėsi Waterburyje ant pokylio politizko Lietuwų Klubo, teip gi Eli zabeth buwo ant pokylio 1896 m. ir Newarke ant teatro Krazių skerdynės 1895 m. Milda New Yorke kėlė lietuwiskus koncertus 3 syk; 1897 m. ant antro koncerto buwo atję dwi lenkų giesmininkų draugystės (Ceci-

Wietines Zinios.

— Namuose po nr. 756 Allport str., palikta wiena kambarys 3 metų mergaitė, Marė Kozbus, įpuolė į wang wercundico wandens ir teip baisiai nupliko, kad neužligio potam pasimirė.

— Prasidėjo mokslas Chicagojos publikoszkose mokyklose. Ant szių metų atsiezaukė 5000 dainiaus norinczių į mokyklas pastoti. Rodo miestas stato kelias naujas mokyklas, bet tos, dėl užgimusių sztraikų, ne pastatytos. Nėra todėl kur pataipinti tų naujai atiszwakusių į mokyklas 5000 mokitinių.

— Dėl rengiamų Pensylvanijos kietų anglių kastynų darbininkų sztraikų, Chicagoj pabrango anglys. Dabar tona kietų anglių kaszuoja \$6.25; nuo upalių mėsio prekęs pasikels iki \$8. Jeigu gi užgimtų sztraikai, tai žmogų, prekės bus dar didesnės. Todėl tegul dabar wisi perka anglis ant žimos.

— Springfielde likosi inkorporuotas klubas po wardu „Lithuanian Pleasure Club of Chicago“. Inkorporatoriai yra: Samuel Goldstone, Eli Goldstone ir Arthur Goldstone. Wisos inkorporatorių prawardės yra žydziskas. Ar gi tai žydi Chicagojos lietuwiams rengtų pasilinksminimų klubus?

— Į Chicago atsilankė garsus lenkiskas tėwynainis ir rasztinikas, pulkawnikas Mikowski (Teodor Ję). Jis dalywawo lenkų pasikėlime 1831 m. Paskui laike Sewastopolisės karės kariawo turkų pusę prieš maskolius. Iki dabar gyweno jis Szwecarijoje. Yra tai wienas isz geresnių lenkiskų rasztininkų. Lenkai parengę jam iszkilmingą priėmimą Pulaskio halley.

— Kaip duodasi girdėt, komitetas antros lietuwiskos parapijos pergalę wisas prieszininkų intrigas, isziliuowawo nuo nepraszto parapijos globęle kun. Pėz. Wyskupas satiko ant parapijonų reiklawimų. Jeigu toki sumanymą ir twirtumą turėtų komitetas ir parapijonai pirmos parapijos, galėtų teipogi daug pikto praszlinti ir įwesti geresnę twarką ir parapijos surdymą.

— Panedėlyj, 10 d. rugėžio, Benediktas Putius, dirbant ant Chicago kanalo prie perplstymo anglių į lauwus, tapo killojamos maezinos užgautas ir nustumtas į wandenį. Perėjo 5 wal. laiko, kol wandenyje surado jo kunp. Kunas tapo pargabentas pas jo draugą, Antaną Rudgalį, 4601 5-th ave. kurs jis ir palaidojo 12 dienų szio mėnesio. B. Putius paėjo isz kaimo Mecedų Mace-dų, Telzųj paw., Kauno gub. Buwo newedęs, turėjo 25 metus amžiaus.

Nauja knygelė.

Olga Liubawyczienė, watdelsis isz gywymo nihiilistu. Yra tai gražus ir ufmatis apakymas isz gywymo nihiilistu Rosijoje, kaip mergina Olga Liubawyczienė, prigulėdama į nihiilistu draugystę, daug sykį apgawo ruskus czinownikus ir godiai gandama isztruko isz jų ranku. Prekę knygutės tik 10c. Gaunamas „Lietuvas“ redaktojojė.

Nesistukite gromatu be markiu.

Szwietimos gromatas, atėjusios be markių isz uždurbos ant kitų adreų, jeigu per dwi nedeli tampa nepaimtos, turi būti atgal pascuti sugrąžintos. Jeigu per dwi nedeli jų nesugrąžina, weliaus paczta nepritima ir už jas užmokėtas turi žudyti sawo pinigų. Tokiu budu tusta daugybė gromatų, Geriausiel stusti apmokėtas gromatas, tada jas kiekwienas priims, ir adresantas, kad ir weliausiai atsiezaukės, ras jas pas tą kurio jie praszę jįs priimti.

Pajieszkojimai.

Pajieszkau Mateusz Szarnos, gyweno jis Thomas W. Va. Jeigu kas žinotu, kur jis dabar randasi, telkis duoti žinę ant adreso: K. Samulonis, Box. 94 Wilburton, Ind. Terr.

Pajieszkau sawo brolio Nowakauskio, isz Kauno gub. Rasztinų paw. „Nemaskozų parapijos. Jis patė, ar kas kitas, telkis duoti žinę ant adreso: Jan Umant, Box 6, Rochester, Wis.

Popieros Dykal!

Kas priisus sawo aiskų adresa ir 10c. markėmis, aplakys tuziną pulkių gromatomis popieru. Popieros su pulkionis kwietkomis, gražiais apkaltymas ir pawelkais mus didwyrį bei kunigaikszcių. Adresuokite teip:

W. KUDARUSKAS, Box 234, Lawrence, Mas.

APIE TURTŲ IŠDIRBIMĄ.

Parase Schram.

(Tasa.)

tiškų valdytojų, neperels į visuotinį valdymą. Dėl to musų pavyzdyje paimkime geriausią kapitalistiskoję sistemą atsitikimą, t. y. tokį atsitikimą, kuriame darbininkas gautų užmokestį už darbą wisiškai atsakantį mainomai werte jo darbo.

Darbo pajega, kuri per pardavimą už darbo užmokesnį pereina į pirklio valdymą, niekadus negali būti atskirta nuo darbininko ypotos, ji yra darbininko esybėje, jo raumenyse, gyslose, nervuose ir smegenyse. Jeigu tad pirkikas darbo pajegos nori naudotis is jos sunaudojamos wertes, turi turėti tokią valdžią ant darbininko ypotos, idant galėtų paliepti jam, kokioje linkmėje ir kokiu budu turi būti pritaikyta jo darbo pajega parsamdyta kapitalistui ant tulo laiko. Tokiu budu darbininkas is laiswo tampa darbininku prigulėdama nuo sawo pono; kapitalistas gi kalba tiktai apie sawo darbininkus. Mainai atliekami per sutartį yra fiktyviski, nes tai yra tiktai pažadėjimas, kurio išpildymas galimas yra tiktai ateityje; darant sutartį, lygiai kaip ir dirbant, kapitalistas dar neturi rankose pirkto tavoro-darbo pajegos ir faktiškai tik kada ji yra wisiškai suwarta to nauda, tampa jos valdytoju. Kiekvieną darbo valandą tula dalis darbininko pajegos pereina į kapitalisto valdymą, ir tiktai darbu pasibaigus, kapitalistas tampa pilnu savininku sunaudojamos wertes nupirkto darbo pajegos; darbininkas-gi, atidawęs dalį parduotus sawo darbo pajegos, wėl stoja akysse darbdawio, kaipjo laiswa esybė, su kuria wela galima daryti taworų mainus.

Teisingai galima pasakyti, jog darbininkas, dirbdamas, wienintelį sawo taworą-darbą pajega atiduoda pirkikui dalimis; pirkikas tokiu pat budu t. y. išpalengwo, tampa valdytoju ismainyto taworo-darbo pajegos, už kurį moka tiktai darbu pasibaigus, nes davi-mas pinigų is wirsaus priguli prie ypčiai retų atsitikimų. Darbininkas-gi beveik widados išwirsaus atiduoda kapitalistui sunaudojama werte sawo darbo pajegos; kadangi, kiekvienai darbo valandėlei perėjus, darbdawys tampa jau valdytoju dalies nupirkto taworo-darbo pajegos, darbininkas-gi tada negauna dar jokio atlyginimo, t. y. negauna užmokesio, kuris jam priguli už atiduotą jau taworą-darbą pajega.

Jeigu pagal sutartį tarp darbininko ir darbdawio išmokėjimo terminai yra gana tolimi wien nuo kito, tai aiskus daiktas, kad kreditas, kurį darbininkai daro darbdawiai, tampa dar didesnis; darbininkas-gi, neturėdamas nieko daugiaus per sawo darbo pajegą, parduodamas sawo taworą, turi beveik widados sutikti ir ant prekęs, kokią siulo jam ir ant išmokėjimo sanlygų.

Toks pasielgimas išrodo mažos wertes, wienok jo pasekmės yra swarbios ir darbdawiai ir darbininkai. Darbdawys beveik niekadus ne laiko kasoje dykal pinigų reikalingų darbininkams išmokėti; priesingai, paprastai sudeda į bankus ant procentų. Jeigu darbdawys butų priverstas išmokėti darbininkams užmokestį už darbą kiekvieną wakarą, tai neturėtų procentų už wias tas dienas, per kurias jis nandojasi is kredito, daromo jam darbininko. Jei užmokestis už darbą darbininkui isneša per dieng 3 auksinus, o procentų skaityti 5% per metus, tai per sanwaitę nuo wieno darbininko išpuls nevisa pusė skatikio; bet jeigu teip daroma per wius metus, t. y. 52 sykį per metus, tai darbdawys uždriba nuo darbininko pusauksinėlių su wiršum; nuo 6 darbininkų uždriba tokiu budu talerį; milijonai gi darbininkų per wius metus suworo į kapitalistų kišenius milijonus talerų dēto, kad atiduoda sawo darbo pajegą ant bargo.

Darbininkai neva nenustoja tos sumos, nes jie negali atiduoti ant procentų sawo kasdieninį uždarbį, wienok, kredituodami sawo darbo pajegą, jie daug daugiaus nustoja, negu darbdawiai pelno is procentų. Darbininkas kasdien turi rupintis apie sawo užliakymą, t. y. kasdien turi pirkti daiktus gywentynei reikalingus. Negalėdamas už wiską mokėti gatawais pinigais, papuola tokiu budu į ramos mažų kromininkų, kurie barguoja jam negerus taworus, prigaudinėdami ji saiku ir swaru, wienkartgi uždeda angstas prekes, uždriba nuo neturtingų darbininkų baises sumas. Kiekvienas is musų skaitytojų, turbūt, gerai žino is prityrimo, jog kreditas darbininkams mažų kromininkų daro jiems neusaukaitomus nuopoliūs; ką gali patėmyti kiekvienas artymiausioje aplinkėj, tas pats atsitinka wisiur.

Marks, pasiremdamas ant gausios medegos paimtas is aktų angliškos komisijos, tyrinėjusios darbininkų stovį, parodė, kaip didelę prigulęje yra darbininkai nuo sawo darbdawių dėl to, kad darbininkai barguoja darbdawiams sawo darbo pajegą ant nedėlios, o daugelyje wietų ir ant dwinedelinio termino. Aiskiu, kad jeigu tas blogas ne bus prailintas, tai darbininkų stowis bus dar blogesnis.

XI.

Produkcija atliekamos *) wertes.

Toliaus tyrinėsimė tiktai našų (produktywiską) darbą, t. y. tokį darbą, kuris daro taworus, ir ant sutrumpinimo, wartodami šo dį darbas, widados manyšime apie produkty-

* Kitai galima pawadinti priedinė werte.

wiską (našų) darbą. Jeigu kas nors nori dirbti, tai pirmiausiai jįsai turi turėti kokį nors daiktą, prie kurio galėtų sawo darbą pridėti; žemdarbys turi žemę turėti; kalvis-geležį; stalius medį ir tt. Wius žalius daiktus, kaip jie ten nesiwadwyti, sutveria tik prigimimas, žmogus-gi jokios medegos negali sutverti. Žemė, oras ir wanduo tokiu budu yra lyg wienas didelis magazinas, is kurio žmonės semia sau darbu daiktus, taigi kiekwienas daiktas, kurį darbas rupinasi atskirti nuo žemos, yra naturaliskas darbo daiktas; teip medis arba akmeninės anglys kasykloje. Kaip tik koks nors darbo daiktas, per žmogaus rupestį, nustoja susirišimo su žeme arba permawo sawo pirmutinį pavidalą, kaip antai iškastos anglys arba pakirstas medis, tai tokį darbą daiktą wadiname žalia medega.

Darbininkas, turėdamas žalią medegą, arba naturaliską darbą daiktą, negali dar pridėti prie jo sawo darbo pajegos, neturėdamas nieko daugiaus kaip tik grynus ramos ir kijas, turi jįsai butinai pasinaudoti dar ir is kitų daiktų, kurie pagelbsti jį fiziškai dirbant. Tokius pagelbiančius daiktus, įrankius wadiname darbininkiais. Akmuo, kuriuom laukinis žmogus sumuša kokos riešutą, yra lyginai geras darbo įrankis, kaip ir gerų geriausia mašina. Toliaus persitinkrėsim, jogei pagerinimas darbo įrankių, kuris turėtų, rodosi, palaiminti žmoniją, wies-pataujančią dabartinei kapitalistiskai produkcijos sistemai, isaina tik ant wargo ir nelaimės darbininkų luoma.

Žalia medega, darbo įrankiai ir žmogaus darbo pajega—tai trys swarbiausi sandarbininkai, kurie padaro naują produktą; dabar turime tikrai iširti, kokią įtekumą daro tie, wisi trys sandarbininkai ant mainomos wertes naujai padaryto produkto.

Kiekwiena žalia medega, o čionai naturaliskas darbo daiktas reiskia tą patį kaip ir žalia medega, per darbą permawo padėjimą ir pavidalą; teip antai: geležis, wola iswoliota, pawirsta į blekę (skardą). Priegtam žalia medega per darbą gali wisa pawirsti į naują išdirbinį, kaip štai geležis į geležinę blekę, arba teipogi gali but wisi suwarta ir sunaikinta, kaip antai akmeninės anglys, kurios sudęga tarpinant geležį; arba tik dalis žalios medegos įeina į naują produktą, kitagi dalis liekasi wisi nesuwarta, kaip tai yra su pašukomis werpant. Naturaliska suwartojama werte kokios medegos, chemiskos ir fiziskos jos ypabybės widados daleidžia jos persimainymą. Tasumas ir lipumas wilos leidžia werti ją, tirpimas ir tasumas geležies kalti ir lieti.

Werte žalios medegos daro daugumas šancio joje visuotinai reikalingą žmogaus darbo išmieruoto laiką. Laikas, padėtas gaminiui žalios medegos, yra tik dalis to laiko, kuris yra reikalingas wiam produktui padaryti, taigi werte suwartotos žalios medegos įeina į werte padaryto produkto. Werte žalios medegos be permawos pereina į werte produkto, kurį padaro darbas. Į produktą nepereina nė dalelė wertes daugiaus—tiktai ta werte, kuri buwo darbo daikte, tenka pagawintam darbo produktui. Tiktai pridant darbą, naują werte prisideda prie pirmesnės wertes; is žalios medegos, t. y. is darbo daikto niekadus ne gali atsirasti nauja werte, t. y. tokia, kuri prieš tai ne buwo.

Darbo įrankiai, rankų įnagai ir mašinos, besiwartojant prie žmogaus darbo, pamažu dyla, naikinasi. Sliesoriaus pielyčios šimpa ir pasilieka nenaudingos, wežimas anglims wėži ilgainiui, kaip ir kiekwienas daiktas, wisi susidėvi ir pasidaro niekam nevertas. Taigi darbas sudeda sawo įrankius; daugiausiai wienok darbo įrankiai patveria didelę dugybę taworų padaryti. Sliesorius su sawo pielyčia gali pridaryti daugybę raktų; wėžjas sawo wėžimu gali perwėži galybę anglių. Taigi jei į werte darbo produkto pereina wisa werte suwartotos medegos, tai reikia pripažinti, jog darbo įrankiai tik tiek atiduoda sawo wertes darbo išdirbimui, kiek jų sunyko, bedirbant tą daiktą. Jeigu wienos pielyčios užtenka 100 raktų padaryti, pagalandant ją padarius 10 raktų, o po 9 pagalandinimui, wisi susiwartojant, tai pirmutinė pielyčios werte ir werte 9 paastrinimų jos pereina į werte 100 raktų; kiekvienam gi rakte yra tokiu budu šimtinė dalis (1/10) wisos tos wertes.

Darbo įrankiai teipogi nepagimdo naujos wertes, kaip ir dirbamieji daiktai; ant pažiuros gali išrodyti, jog wartojant labai painias mašinas, josios, kaipjo užwaduojančios žmogaus darbą, turėtų po teisybei prisdėti prie padarymo naujos wertes. Wienok žinome, jog werte priguli tik nuo žmogaus darbo; tik per tą darbą, visuotinai reikalingą žmogaus darbą, prisideda nauja werte prie tosios wertes, kuri is žalios medegos ir is suinaikinusios dalies darbo įrankių pereina į naują darbo produktą.

Jeigu, pawezdan, werte žalios medegos turi sawyje 10 walandų visuotinai reikalingo žmogaus darbo; toliaus, jeigu werte susinaikinusios dalies darbo įrankių lygi bus 8 walandams visuotinai reikalingo darbo, o padarymui naujo produkto reikės padėti 7 walandas to darbo, tai tokiu budu naujai padarytas daiktas turės werte 10+3+7=20 walandų visuotinai reikalingo žmogaus darbo.

(Toliaus bus.)

